

Больші аб'ектыўнасці!

У нумары 14 (93) «Бацькаўшчыны» быў зьмешчаны артыкул сп. Ст. Крушиніча пад загалоўкам «Затручаючы душу наше моладзі». Треба прызнаць, што аўтару ўспамянутага артыкулу ў правільнасці аналізу бальшавікага ўзгадавання моладзі. Аўтар, выкарыстоўваючы наяўныя матэрыялы, падкрыпкай рад небяспечных мамонтаў, сцвярджаючыя безглядны напад на бальшавікага акупація на душу беларускага юнака ці юначкі. Мы падзяляем разам з аўтарам іяноні неспакой адносна будучыні наше моладзі, а ёю ёй беларускага народу, бо ніхто іншы, як толькі сяняняння моладзь, вышыніца аўтару абудзіў лёссе наше бацькаўшчыну, а ёй лёссе беларускага народу.

Нельга аднак памінуць некаторых мамонтаў, закранутых аўтарам у спомені артыкуле, як і нельга згадаць з некаторымі іяноні вывадамі, якія, з аднаго боку, пірэчаць частковама вывадам самога аўтара, а з другога — звязаныя з прынцыпама неправільнымі. Таксама дзеяла папаўненія образу маральнага «калецтва» беларускай моладзі акупанцікамі ўзгадаванікамі павінен быў пакрацаваць і тыдамоўныя бакі польскага ўзгадавання, якія пакінулі таксама свой след на мешчаніні відавочныя іяноні балоўны для беларускага народу, тым больш, што сам аўтар быў вельмі добра абзанамлены якраз з гэтымі апошнімі мэтадамі ўзгадавання і толькі пад час наимецкай акупацыі меў нагоду наглядаць за рэзультатамі ўзгадавання ў бальшавікай систэмы.

Пры тым трэба замеціць, што пэрыяд да наглядання ѹ ацэнівання наше моладзі быў выбраны аўтарам даволі нешчасливы, бо, па першым, гэта быў пэрыяд акупацыі на мешчаніні цвёрдай і крываючай, чымсьці ўсе іншыя, і таму беларуская моладзь не могла ў поўнасці прайвіц' абльічча сваёй душы, і, па другое, поле наглядання было даволі аграпанічнае, бо толькі ѹ большыя населеныя пункты. Пры гэтым трэба адцеміць, што моладзь гарадзкая наагуру розыніца ад вісковага. Запраўнуюю ейную душу трэба наглядаць не цераз заслону благіх гарадзкіх навынак, у той час, калі вісковая моладзь, дзецы настурь, не запсаваныя адрыжкамі сільняшнія цвілізацыі, даюць запраўны абраз моладзі. Да гэтага траба дакінуць, што сацыяльнае, ці скарэй прайвінае пажалежніцтва было іншыя, чымсьці палажэнне бальшыні тагачаснае моладзі, і зразумела, гэта вытварыла, да некаторай меры пропасць паміж адным і другім і перашкодзіла ѹ нагляданіні і правільнай ацэніве.

Аснаўным недахопам успомненага артыкулу аднак зьяўліца недацэніванне наўяўлішага фактуру ў жыцці народу ѹ адзінак, паміненне — **характару**, і ў васаблівасці характару беларускага народу.

Калі я аўтар гэтых радкоў быў сам у цесным кантакце з камандзірам аднаго з партызанскіх аддзелаў, які паходзіў з пад Смаленскім землемір'ем, якім пляніваў антыкомунистичную й антынямецкую нацыянальную дзеянісць. Ужо той факт, што нехта адварнуўся ад камунізму, пазнаўшы іншыя магнітныя формы змагання, сівядчыць, што ў сваёй аснове дадзеная адзінка наяна была малавартаснай маральна, бо мела яшчэ здаровую, неzapсаваную базу. Можна пагадзіцца з аўтарам, што цяжкі сълед пакінула антыхрысьціянскае ўзгадаванье беларускай моладзі на тэрыторыі, акупаўшай бальшавікамі, але ці-ж не пагодзіцца заходнязўрапейскіх філязофіяў,

лягчэй нам прыдзеца рабіць належныя вывады.

Характар зьяўліеца сумай уроджаных дыспазыцыяў, якія творыць духовы шкелет чалавека. У характары чалавека нічога няма набытага, ён ужо асноўваецца гульёю генеў у міністэрства пачацца новага жыцця. На працягу ўсіх жыцця адзінка можна наглядаць наязмененасць іяноні індывидуальнасці. Гэта зьяўліеца асновай, на якой базуецца псыхалогічнае развиццё адзінкі.

Характар народу — гэта сума характараў пасобных індывидуумаў, што яго складаюць. І вось гэты народ, якія з аднаго боку, пірэчаць частковама вывадам, якія, з іншага боку, пірэчаць аўтару, а з другога — звязаныя з прынцыпама неправільнымі. Таксама дзеяла папаўненія образу маральнага «калецтва» беларускай моладзі акупанцікамі ўзгадаванікамі павінен быў пакрацаваць і тыдамоўныя бакі польскага ўзгадавання, якія пакінулі таксама свой след на мешчаніні відавочныя іяноні балоўны для беларускага народу, тым больш, што сам аўтар быў вельмі добра абзанамлены якраз з гэтымі апошнімі мэтадамі ўзгадавання і толькі пад час наимецкай акупацыі меў нагоду наглядаць за рэзультатамі ўзгадавання ў бальшавікай систэмы.

Пры тым трэба замеціць, што пэрыяд да наглядання ѹ ацэнівання наше моладзі быў выбраны аўтарам даволі нешчасливы, бо, па першым, гэта быў пэрыяд акупацыі на мешчаніні цвёрдай і крываючай, чымсьці ўсе іншыя, і таму беларуская моладзь не могла ў поўнасці прайвіц' абльічча сваёй душы, і, па другое, поле наглядання было даволі аграпанічнае, бо толькі ѹ большыя населеныя пункты. Пры гэтым трэба адцеміць, што моладзь гарадзкая наагуру розыніца ад вісковага. Запраўнуюю ейную душу трэба наглядаць не цераз заслону благіх гарадзкіх навынак, у той час, калі вісковая моладзь, дзецы настурь, не запсаваныя адрыжкамі сільняшнія цвілізацыі, даюць запраўны абраз моладзі. Да гэтага траба дакінуць, што сацыяльнае, ці скарэй прайвінае пажалежніцтва было іншыя, чымсьці палажэнне бальшыні тагачаснае моладзі, і зразумела, гэта вытварыла, да некаторай меры пропасць паміж адным і другім і перашкодзіла ѹ нагляданіні і правільнай ацэніве.

Аснаўным недахопам успомненага артыкулу аднак зьяўліца недацэніванне наўяўлішага фактуру ў жыцці народу ѹ адзінак, паміненне — **характару**, і ў васаблівасці характару беларускага народу.

Калі я аўтар гэтых радкоў быў сам у цесным кантакце з камандзірам аднаго з партызанскіх аддзелаў, які паходзіў з пад Смаленскім землемір'ем, якім пляніваў антыкомунистичную й антынямецкую нацыянальную дзеянісць. Ужо той факт, што нехта адварнуўся ад камунізму, пазнаўшы іншыя магнітныя формы змагання, сівядчыць, што ў сваёй аснове дадзеная адзінка наяна была малавартаснай маральна, бо мела яшчэ здаровую, неzapсаваную базу. Можна пагадзіцца з аўтарам, што цяжкі сълед пакінула антыхрысьціянскае ўзгадаванье беларускай моладзі на тэрыторыі, акупаўшай бальшавікамі, але ці-ж не пагодзіцца заходнязўрапейскіх філязофіяў,

Лічыцца, што аўтар гэтых радкоў быў сам у цесным кантакце з камандзірам аднаго з партызанскіх аддзелаў, які паходзіў з пад Смаленскім землемір'ем, якім пляніваў антыкомунистичную й антынямецкую нацыянальную дзеянісць. Ужо той факт, што нехта адварнуўся ад камунізму, пазнаўшы іншыя магнітныя формы змагання, сівядчыць, што ў сваёй аснове дадзеная адзінка наяна была малавартаснай маральна, бо мела яшчэ здаровую, неzapсаваную базу. Можна пагадзіцца з аўтарам, што цяжкі сълед пакінула антыхрысьціянскае ўзгадаванье беларускай моладзі на тэрыторыі, акупаўшай бальшавікамі, але ці-ж не пагодзіцца заходнязўрапейскіх філязофіяў,

(Заканчэнне на 8 балоне)

Сымон Турцов

Некалькі словаў адказу сп. Турцову

Меўшы магчымасць практыцца артыкул сп. Турцова «Больші аб'ектыўнасці» якіх ішоць перад падрукаваннем, ветвіла прашу сп. Рэдактара зымляніцы разам з ім і шмат іншых некалькі словаў майго выяўленія.

Выпадак быў неспадзянаваны, Як наш Вярыга съвержаноўскі Вёў на глушца па-стражнікоўску Якраз лясынічага самога: Тры крокі сконкі ён, нябога, Ды спыніцца і спыніць пана; Глушца-ж таго і начувана. І вось да хвоі даскакалі, Але глушца там не засталі, Стаяць Вярыга і лясынічы. — А дзе-ж глушец, пан паляўнічы? — Вось тут съпявай, панок учора, Ды перастаў на маё гора. — Вярыга вочы апуксае, Лясынічы воўкам пазірае І плясіць у морду нечакана! Вось як Вярыга падвёў пана! — Ну, што-ж? натрапіў на такога; А каб наскочыў на другога, Сказаць, хоцьбы і на Пшавару: Задаў-бы ён там пану жару! — Гавака важна адазваваўся; Абрыцкі толькі ablizaўся, А лясынічы зарагаталі! І тым Гаваку падтрымалі. — Ну, што, панове ягамосць! А ці на час ужо і ў госьці? — Абрыцкі погляд усікідае, І шчыльна люльку накладае. — Што-ж! трэба рушыцца — цымнене: Якраз зълятоўца, зладзе!... Эх, брат, наняўся, як прадаўся! — Сказаў Міхал і сам падняўся; За ім другога паўставалі І ў цёмны лес павандравалі. І разышліся ўва ўсе бокі Сачыць глушцу, шукаць іх токі. — Міхал з дарогі зварачае І далей, глубей забірае. — Вось ён разважліва спыніўся, — А ты забыўся, тэж, каканы;

Яшчэ павольненка праходзіць, Дазорчым вокам лес абводзіць. Стаяць вакол маўкліва хвоі, Бы служкі ў панскім дзесь пакоі; І дрэмлюць чорныя яліны, І моўкне ў лесе съпей птушыны, І толькі дрозд высьвістваві штучна, Як на клярніца, мілагучна; Ды змоўк і ён, і ўсё зынела. У небе зорачка нясьмела Над гэтым лесам цемраністым Зірнула вокам прамяністым. А лес маўчыць, глухі, таемны. Міхал — сам слык, але дарэмна Вушчай чульльвых натужнін: Нідзе ні зыку шарасыценьня, І толькі шум, бы кім насланы, Бы тия гулкія арганы, Ё вушчу стаіць, грыміці звоніць І штось няўцянае гамоніць. «Чусь-сю! чуг-гі!» — дзесь зык падаўся. Міхал як-бы чаго служаўся, І сэрца ў ім мацней забілася, І радасць нейкай звязвалася. Глушца чым далей, то ўсё болей Дзесь на суку за тоўстай хвойя Расцеўсцяся важна і балбоча, А як съпявает, плюшчыць вочы, Тады лічога ён на чуе; Але на цягам ён такуе, А робіць часта перарывы, Тады ўжо чутак ён на дзвіва, Тады замры і стой зацяй; Пачне съпявіць, — хоць бі з гарматы. Міхал стаіць, штось разважае, Відаць, ён месца прымячае, А кашаль, падла, так і душыні. Міхал наш з токаў хоча зрушыць, Ісцы ў будан той ды ўнікае: Другі глушец ток зачынае. Перачакаўшы з поўгадзіны,

Міхал павольненка, як можна, Пакінуў токі; асьпярожна Выходзіц зноў на пустыні. Цяпер на збор і ён шыбую. Чагось вясёлы, ног ня чусе; А лясынікі ўжо ўсе у зборы. Ідзе гаворка сарод бору, І съмех і жарты, нават кінны. Агонь бадай да палавіны Высокіх хвояў дасягае. Абрыцкі рапарты прыймае, Хто чуў глушца, якія токі, Адлегласць зноў на пустыні. Нікі глушчоў сваіх на хваліць. — Няма нідзе, папрападалі, А мо' за зіму пазлыхалі, — Гаворыць ён, рукой махае. Яму Міхал напамінае, Як летасць ён усім на дзвіва Упаляваў зайдца шчасльві, Калі той здурлівамыліся І сам у яму заваліўся. І ўсе съмяялісь рагатавалі. — А што-ж тут вельмі выпірацца? І з-за чаго ўжо так старацца? Брашы ўсю ноч хоць, як сабака, Адна і ласка і падзяка. Міхал занадта ўжо служака, А мэдалёў не начапілі, За глупства ў лыжыці-б утапілі. — Ты праўду кажаш, пан Амброжы, Ды йнайчай наш Міхал на можа: Натура ўжо яго такая! — І Астахновіч зазначае. Вясёлы съмех і жарты, спорка — Вядзецца доўгая гаворка. Будан жыве, будан гуторыць, Аж покі сон усіх на зморыць. (Далей будзе)

Дзень ляляльнасці у Нью-Ёрку

Пасля заканчэння другой сусветнай вайны Ветэраны Задзіночных Гаспадарстваў Амэрыкі съвяткуюць што-год у вапеншу суботу красавіка г. зв. Дзень ляляльнасці. У гэтым дні амэрыканскія ветэраны першае й другое сусветные войнай да і іншыя арганізаціі ЗША, выстраіўшися калёнамі, із съяціямі й плякатаў, маніфестуюць і іншыя нацыянальнасці. Аднак, заклік ураду БАЗА згуртаваў шмат людзей і, калі прадстаўнікі штабу Амэрыканскіх Ветэранаў абвесцілі, што беларускія ветэраны першае й другое сусветные войнай да і іншыя арганізаціі ЗША, выстраіўшися калёнамі, із съяціямі й плякатаў, маніфестуюць і іншыя нацыянальнасці. Аднак, заклік ураду БАЗА згуртаваў шмат людзей і, калі прадстаўнікі штабу Амэрыканскіх Ветэранаў абвесцілі, што беларускія ветэраны першае й другое сусветные войнай да і іншыя арганізаціі ЗША, выстраіўшися калёнамі, із съяціямі й плякатаў, маніфестуюць і іншыя нацыянальнасці. Аднак, заклік ураду БАЗА згуртаваў шмат людзей і, калі прадстаўнікі штабу Амэрыканскіх Ветэранаў абвесцілі, што беларускія ветэраны першае й другое сусветные войнай да і іншыя арганізаціі ЗША, выстраіўшися калёнамі, із съяціямі й плякатаў, маніфестуюць і іншыя нацыянальнасці. Аднак, заклік ураду БАЗА згуртаваў шмат людзей і, калі прадстаўнікі штабу Амэрыканскіх Ветэранаў обвесцілі, што беларускія ветэраны першае й другое сусветные войнай да і іншыя арганізаціі ЗША, выстраіўшися калёнамі, із съяціямі й плякатаў, маніфестуюць і іншыя нацыянальнасці. Аднак, заклік ураду БАЗА згуртаваў шмат людзей і, калі прадстаўнікі штабу Амэрыканскіх Ветэранаў обвесцілі, што беларускія ветэраны першае й другое сусветные войнай да і іншыя арганізаціі ЗША, выстраіўшися калёнамі, із съяціямі й плякатаў, маніфестуюць і іншыя нацыянальнасці. Аднак, заклік ураду БАЗА згуртаваў шмат людзей і, калі прадстаўнікі штабу Амэрыканскіх Ветэранаў об

Літаратурны Дадатак

Гарыць і ня гасьне Новыя вершы Натальлі Арсеньневай пад попелам прысаń

Панькоўская будаўскае паўстанне
У снегных далінах, далінах
біскрайных
гарыць і палае пад ветрам
находня.

І носяцца іскры над струджаным краем,
наўсыцік і Заходній і Усходній.
Уладзімер Дубоўка

«Ілач навальніцы».

Беларусь. Радан. Панькоўская Буда.
З давен-дáйна тут жывуць працаўтыя беларусы. На поўдзень ад Панькоўскую буды, аж пад самы Гомель, пайшли вялікія і малыя Буды, якіх у перакладзе на сучасную мову — старыя, якіх раздзіміцкія смяляні. А на поўдзень ад Панькоўскую Буды праз усю Смаленскія сельсавету, які адрэзкі паскунда вылаў яго. Іны патрабавалі хадайніцтва, пеуне жадаючы даўдзенца, хто яго падпайе уговуле і хто першым.

— Няма ў мене аникіх хадайніцтваў — сказаў Янка.

Яго старэнія аблукалі і запрады ніякіх падпраў не знайшлі. Ідуны назад, ён, падпльнаваўшы момант, калі міліцынер, спакінуўшы яго без увагі, пачаў скручаць цыгарку, кінуў наўпрыцам паперку ў прыдарожную канаву. Разьюшаны старшыня даўтыўся:

— Ариём Лайэненка пісаў?

— Я ўчора яго ў очы на бачыў — адказаў Янка. Старшыня штурхануў яго кулаком у грудзі і, адыходзячы, загадаў:

— Рыхтуйся! Заўтра мы цябе з братам нарэшце пасадзім на фурманкі. Цэлай кумпаніі прыдзэм выпраўляць. І заўтра, на трэці дзень высяленія, да хатаў братоў разам з старшыней, сакратаром і дваццаціццвіцічнікам прышоў увесі тутэйшыя беспартыйныя актыў. Але іх супрэзала грамада абурніх слянін, якія щыльней сцяжыні стаялі вакол Марудавых хатаў.

— Гэй, Кузьма! — кричалі яны актыўствам. — Што? Прапаў хату, дык цяпер млын хочаш прапаць? Бач, і Сідар тут! Тэй самы, што дзіца сваё ў жонкі скраў ды ў карты прагуляў. А ты, Хведар, па суседзкіх кляціах больш не шпацируеш?

Активісты паспрабавалі праравацца да хатаў, але на іхніх голавы і сыпіны бяз жалю абваліліся цяжкія мужыцкія кулакі. Пачухаючы зьбітвы мейсцы, яны накіраваліся да будынку сельсавета, якія досьвіткам, спакінуўшы ўсю маёцьсць і забраўшы з сабой толькі пілы

ды сякеры, зьяўліца разам з сэм'ямі на бліжэйшую чыгуначную станцыю Бялінкавічы, скуль цягнік завязе іх да Сібіру. Пачухі гэтае, мужыкіны насупліліся, завойавалі старыя, загаласілі маладзіцы, а ў адказ ім, хатаў чиго і не разумеочы, плачма заплакалі дзеци. Маруды спрабавалі даводзіць, што працујочы ці на млыне ці на ральбе, яны ніколі ня мелі наймітаў, заўсёды спраўляючысамі, значыць, паводзялі савецкіх законаў, не зъяўляючы кулакамі. У адказ старшыня і сакратар зауважылі, што, калі ўсюды ёсьць кулакі, дык яны мусіць месца ў Панькоўскую Буду. Адыходзячы, яны ў рашучы спосаб загадалі спакінуць досьвіткам слалі зъявіцца на станцыю.

Вестка аб прызначаным на заўтра высяленіні маланкі абліцела ўсіх аднавіскоўцаў і абурыла іх. Некаторыя з слянінай пайшли ў сельсавет, каб абараніць Маруду. Старшыня абавязаў іх падкулачнікамі і прыстрашыў неравесціці за гэтыя заходы на індывідуальныя сельска-гарадзішчы падатак. Другія пачалі складаць з братоў агульные хадайніцтва ў раён і вобласць. Яны адзначылі ў хадайніцтве, што добра ведаючы Маруду, як сумленыя працаўнікоў, ручаюцца за іх усёй сваёй слянінскай грамадой і просяць уладу, як канчалася хадайніцтва — «паймені ласкі да старых, убогіх і дзеци». Без малага ўсё сюль падпісала хадайніцтва, пакрыўшы яго каравымі слянінскімі подпісамі, а часам, з прычынамі няпісменнасці, і кръжыкамі. Потым яны прышли да братоў і сказаў:

— Няхай заўтра Янка з гэтай заявой падастаў ў Касцюковічы да раённых уладаў, а другую адтуль пашле поштой у Магілёў да абласных уладаў. А ты, Марка, пільніцца гаспадарку! Якія-ж вы кулакі? Вось пан Цярэшчанка аднаго лесу меў бадай што дзесяць тысяч дзесяцін, а ў вас толькі вітрак, які ад ветру ўсе бакі хіліцца. Не дамо вас у кръбду!

— Бачыць Бог, яя вінавайць! — адказаў зъяўліца злыбільна ад шматлікіх гід і цяжкіх працеў дзеци. Даруй нам, Ігнат!

Адна маладзіца, праскочыўшы праз ланцуг міліцынеру і не звяртаючы ўвагі на іхнюю брудную ляшнікі і удары нагайкай, падае Янкавай Агаце збан і скрутак:

— Вось толькі што надаіла. Даўтвару напоші сърадыю. І блінцы прыпікаваў вазмы.

А вось і ўзгорак, на якім па ранейшаму стаіць тупарылы куламёт і за якім назаўсёды схавацца роднае сяло.

— Бывайце, Марка і Янка! Пащасть!

Цількам Божа! — кричыць адванскоўцы. І Марка і Янка абарочаючы і бліз словоў нізка да саме сырое зямлі ў апошні раз кланяючыся роднай Панькоўской Будзе.

Прайшло ладнага часу. Сяло Панькоўская Буда ўжо даўно згубіла сваю старую радзіміцкую прыгожую назуў і не манавалася калгасам імі Кірава. Здавалася, ніколі ў мінулым не існавала ні прымусовая калектывізацыя, ні паўстанчына, а нават калі яны і меліся ране, дык раны ад іх, нібы даўно ўжо загалісі ў слянінскіх душах. Даўно зыніклі ў лясах

(Заканчэнне на 6 балоне)

Я ЧАЛАВЕК

Я чалавек... Усё людзкое,
благое, добрае, —
ува мне.
І боль людзкі мне сэрца кроіць,
а радасць — кроў жавае жане.

Як хвоў ў засенях сасонных
зялёнай жменяю бяруць
і слоць, і сонца, і вечер з гоняў, —
і я ўсё, ўсё бяру.

Шматкі мэлёдый, крыўды, соладзь
сустрэчаў лётных, зімаў золь,
і боль, і шум палеў, і голад,
і гнеў, вастрайшы за лязо.

Усё, адзін акорд піячути
хай, — а зрадзіла...

Песьні я
пляяла і стоячи над кручай,
і там, на цёмным дне жыцця.

І я на каюся, што йдуны
мяжкой жыццёвай нацянікі,
ірвала ў ячмянёх калючых
сабе на ўчеху васількі.

Хай іх няма, пляёсткаў сіня
даўно зыліяла і ў пяскох
шляху забытых сяньня стыне, —
яны былі мае і ўсё!

ГАРЫ, ЗАХОД!

Няма нічога, што цвіло ў жыло-б аднойчы.

Няма такога, што гарала-б толькі тут.
Каханье, ці вясна, зь якімі сяньня скончым, —
ізноў, калі на ў нас, —
у іншых зацьвітуць.

Усё, што мелі мы,
пасыпекоць зноў загудзіць
нашчадкі, дні жыцця жнучы заместа нас.
Нічога новага няма і ўжо-ж на будзе,
хай съвет перашукаць ад берагу да дна.
Але ці-ж варта ў сцень таму сыйсьці з дарогі,
што столькі ўжо дзядоў тапталі ѡплы пыл?

Было ўсё так, ці не, — на ведаю нічога,
чужою праўдай мне вачэй не засыляпіць.
Гары-ж, гары, заход,

як мо' гарэў спрадвеку.

Я хараство тваё вітаю ўпяршыню,
І ў чорны змрок раней на ўзыніму павекі,
ажно сама ўсе сны, ўвесь чар не перасенью!

МОЙ СКАРБ

Мне лёс даў можа болей, чым каму.

Жыццё міе дорыць сны блізу на кожным кроку.

Што для адных

нуда і каламуць, —

Мяне пранізывае балюча і глыбока.

Ды я, маўляў скупы,

над скрынай на дрыжу

і золата сваё пад ключам на тримаю.

Мой скарб і ў шуме веснавым дажджу,
і ў голасе гальля, умаенага маем,

і ў колерах, якімі дагарае дзень,

і ў сініх сценях на зімовых сцежках...

У дробных радасцях,

будённасці,

бядзе, —

угледжу я усюды нешта.

Вось і сягоныя... Слоць...

нанізываю вянкі

бліскучых пацеркаў драты паміж слупамі,

рукамі мокрый шыбы б'юць сукі

сацьмельых ліп,

і цешыцца — на ў памяць.

А я стаю ужо гадзіну ля вакна,

заклясці ў словаў імкнуся

і мігценне

празрыстых кропляў, і мутны туман,

і сутунелія на бруку сцені.

Мне хочацца навечна, назаўжды

нажуконія чар слаты раслесці з тайніц сяньня.

Як той Тамаш Няверны,

зверадзіць

сусьвету незагоеняя раны.

MIXASЬ КАВЫЛЬ

I ДЗІ, I ДЗІ...

Упала поч...

Як эздльвайсы, зоры

Цьвітуць над Альпамі.

Аскепак-маладзік

У неба ўрэзває.

Блакітнае на горы

Імжыцы сяўতло.

А ты ідзі, ідзі...

Якай нач!

Як у сяўтлыні, ціха

I урачыста —

на калені упадзі.

Вунь замі гіргае...

Шчасце зі ліхам

Кладуцца спаць...

А ты ідзі, ідзі...

Трывожыць поч...

як съверні жах мінулай...

I прышласць мроіца,

як недабыт дзік...

Нібы агонь,

няўсподзеў шуганула

Жаданье жыць.

Каб жыць, ідзі, ідзі...

Разъбласць поч...

і зазвінелі зоры.

Прамень, як штых, бліснуў...

</

Калі ўзыходзіла сонца

Тады я быў студэнтам. Засталося адных некалькі месяцаў да канца навучання. Пасыль я мусіў ужо нейк самастойна ісьці ў жыцьцё. Але на гэты раз пра іншое.

Быў наптыты, трывожны час. Гвалтоўна набірала на сіле калектывізацыя. Уся краіна раптам зьбліднела, апранулася ў неданошаныя лахманды.

Сталічныя магазіны пазіралі на вуліцы апушыцельні, забруджанымі вітрынамі. На плякатах з галаслівымі лёзунгамі пра клясавую пільнасць і разгортванне культурынага савецкага гандлю сядзелі прысохлыя яшчэ з мінулася восені мухі. Апрача плякатана майна, у магазынах бадай нічога ня было.

Пасыль лекцыяў я бег у струйку, каб ухапыць што-небудзь на зуб. Да дарос напаткай майго даўняга знаёмага, на дзіве ветлівага чалавека, селяніна з аднае прыгададнае вёскі. Прывітаўшыся, Пракоп Канчавы (гэта яго звалі) з усмешкаю пачаў:

— Але-же і дажылісі вы тут. Увесе Менск аблётаў і пічагусенік не ўпалаў. Ці на крамукаль ўёс расхапалі?

Пракоп віртаўся на рынак, дзе на яго чакала дачка, нясучы пад пахаю невілічкі згортак паперы, у якой было з паўфунта дробнай рыбіны, званай камсой. Ён купіў гэту ялковую камсу адно, каб на ісьці з парожкімі рукамі.

Вечэрэла. Перадходзячы галоўную вуліцу, мы былі ўражаныя нязвычайнімі відовішчамі.

Сярод вуліцы на ўсю расцягнулу ім'яўшыся конь. На санях стаяў высокі плячысты чалавек. На ім быў расхрыстаныя кожух. Здзіўленымі вачымі праходзілі пешаходы нязвычайнага издуна.

Апанаваны ці то распачай, ці то шалам нейкага іншага пачуцця, здавалася, ён не зварочаў ніякое ўвагі на люднюю вуліцу. З посыстам апушчалісь бязразовыя колік на конскую сіпіну, і кожны раз чалавек кръчы — прыгаварваў:

— А ў калгас! А ў калгас!

Конь з сіх капітую ірваваў наперад уздоўж галоўнае сталічнае вуліцы, а чалавек без жалю ўёс больш яго падганаў.

— А казалі, што хочуць калгасаў. Бачыце, як разагнаўся, не на жартачкі! — злаўствіўся нехта кінуў на натоўпу.

Зады гэты з-за рогу бонача вуліцы паказалася легкавое аўта. Два спаны электрычнага сяльты, ледзь прабівальніцы прац густы мокры туман, слаліся съедамі за ўтрагтённым издуном. Чалавек нібія чуў сынналу. Але вось аўта падганаўся і пачаў выпароджваць. Аднайчэш чалавек заўважыў аўта і гэта

— больш яго падагрэла.

Чаё выпадркі? Не даждаць! А ў ' , а ў калгас! — разыглігася голас і, аж пакуль на згубіўся дзеўствіці.

вялікае кръўды сталася. Гэта ру́да, — нібы сам да сябе пра-акон.

іга рынку ён ішоў моўкі. А ён, — ці можна з ім пад-хадаць, бо мне страшніна захадзелася ад-ведаць сваіх бацькоў, ён адно кінуў галавою ў знак згоды ды нейк асаўліва спагадліва зірну на мене.

Познайшчыры прыхе́дзі з гораду Пракоп. Ён ня мог забыцца сініншнага здарыўшчына. Недадчына яно сталая ў вачу. Мозаг съідравілі думкі пра собскую гаспадарку, якая, як ён казаў, мае пра-хам пайсць.

— Вось і ўсе справуні, — сказаў Пракоп, кінуўшы на стол згортаў рыжай паперы з камсой. Здзіўшыся бра-вэрку, зьвярнуўся да жонкі:

— Тэклія, зьбегай па бутэльку. Госьцы прывёз дый на сірди мо' адляжа.

Жонка воміг прынесла бутэльку га-ролкі.. Гаспадар дастаў з шафкі дзве шклянкі, моўкі наліў па берагі і, узяў-шы адну з іх, паказаў вачымі на дру-гую мне.

— Нікомі гэтыя ня было з табою, ці яи здарыліся чаго-небудзь? — запыта-лася Тэклія.

— Праўду кажаш, ніколі гэтыя ня было, — і асушиў шклянку. — Заўтра будзе тое, чаго яшчэ ніколі ня было.

Заўтра мусім разыўтацца з тым, што было нашым, што мы праз ўсё сваё жыцьцё зіблілі. Бацька хадзіў у лап-чях. Сын меў шчасце ў боты абуцца. Падзённы работнік у гаспадары выбіў-ся, на свой хлеб узьбіўся. Аж, на табе, маеш ўсё аддаць, у кучу зваліць, абагу-ліць. Кажуць, лепш будзе, усе зраўня-ющыца. Праўда, што зраўняющыца, кожны будзе гол, як бізун. Скаркы хлеба ня будзе ў каго падрасціць, усе будзем роўныя багатыры. Калі кішка марш заграе дык на ўсю вёску, у кожнай хаце. Вось будзе музыка. Адно на пойдзець у пры-сядкі пад гутую музыку.

— Кажуць, межы засымечваюць пу-стазельм поле. Дык зынічыцы межы, зямлі пабольшае, разгон шырэйши, за-тудуць машыны Але-же колькі управ-цацеляў знойдзеца, больш як таго чарта-палоху. Іх не пракорміш з гэтых межаў, урвучу.

— Заўчора ўзноў прыядзіла той ра-бы ў прыпражку з нейкім чужым, ні-бы аж з Масквы. Абортнік, а не чала-век. Зірні на яго, калі ён гаворыць, дык

як вочы ўпільвае, нібы забойца шукае

Нязнаны

Гарыць і ня гасыне пад попелам прысак

(Заканчэнне)

да скону жыцьця, да апошнія кулі за-цягнія ворагі бальшавікоў-партызаны. Іны зыніклі, але ў 1937 г. на шмат якіх хвоях і ялінах бліжэйшага лесу зьяві-ліся лістоўкі з заклікам:

«Бі прыгнітальнікаў сялянства-бал-шавікоў».

Лістоўкі былі напісаныя ад руکі чар-нікам. Адмыслова, у сувязі з імі, пры-ехаў у калгас імя Кірава энкавэдисты

Мажайскі. Старшыня сельсавету разам з энкавэдистым, парапоўчайочы почарк

лістоўкай з почаркам шматлікіх заівай, у розны час пададзеных у сельсавет, прышлі да выснаву, што лістоўкі напі-саў работнік тутэйшага саўгасу Арцём

Лаўрэненка. Старшыня пры гэтым пры-гадаў, што калісці Лайрэненку закіда-

лі, нібы гэта ён напісаў хадайніцтва за раскулачанымі братоў Марудаў.

Апоўчына энкавэдисты разам з паня-тым накіроўваюцца да хаты Лайрэнен-кі, каб яго арштаваць. Яны доўга гру-каюць у дэзвірье, і ніхто на іхні гру-кні не адклікаецца. Нарэшце чуецца голас

аб буджанага васьмёхгадовага сына гас-падародка:

— Бацька з маткай съпяць на хаце.

Двоё, што прыйшлі арштотуваць, па-даймаюцца па драбінах на падстэш-ца.

Першымі паняты, другім — энкавэ-дисты. Каб спадмануць Лайрэненку,

першы гаворыць:

— Ну, Арцём, сέньня твая чарга вар-таваць.

— Ну, Арцём, сέньня твая чарга вар-таваць.

ЯНКА КУПАЛА

ЦАРСКІЯ ДАРЫ

(З мінілага)

Цар грозды, маскоўскі — вясёлы, Шчасльві з падбяду вілкіх — У госьці і з месцай і з сёлаў Навольнікаў верных паклікаў.

Пад водгульне трубаў, літаўраў, Пад рогат упасценія дворні Падносіць падданым ёй дары, — Навольнікі прымуць пакорне:

Дару я табе, украінцу, Украіны капальні і стэпы, — За гэта вуголь і пішаніцу Ты звозішь мне ў сівірны і склепы.

У Польшчы ты, польскі народзе, Жыві сабе ѹ думай аб славе, — Мне толькі хай ткуць ткачы ў Лодзі; Чуў — пекніяполькі ў Варшаве.

Хай Латвію восьмуць латвійцы! І рыбную ў Балтыцы лоўлю, — Адно я да іхніх зямліцы Баронаў дадам на гадоўлю.

Ты цешишь, грузіне, краінай, Тамарай грузінскаю слáунай, — Мне выдзелішь толькі часціцу, Дзе пыхкаюць нафтай фантаны.

Свой Крым, а зь ім ханаў і мулай Бяры сабе, крымскі татарын, — Мне-ж мора пакінеш агулам I ўсё сапаторы дарам.

Ты, мой туркестанскі субрату, Ізі ў Туркестан разжывата, — Узамен я караукуль і вату З тваіх пазыбіраю плянтацый.

Табе, сібірак, без граніцаў Сібір аддаю, мо' што высыпіш — Але мне да ўласнай скарбніцы Сібірска золата ссыпеш.

А ты, беларусе нямрушчы, Вазьмі Беларусь на ўспамінак, — Твае-же прыдадуцца мне пушчы Мой царскі вілініць будынак.

I права даю для ўсіх разам Пладзіца, як маку зярніты, — За што мне за першымі накамам Дасыцे ѹсё синоў у салдаты.

Так грозна маскоўскі цар шчыра Дзялі ѿ між навольнікаў дары, Пад гукі прыдворных упышаў, Пад водгульне трубаў, літаўраў.

* Надысь мне пашчасьцілася знайсці ў Нью-Ёркай Публічнай Бібліятэцы гэты, калісці добра вядомы на Башкайчыне, а цяпер забаронены там, верш. Цяжка знайсці ў беларускай ма-стасці літаратурны твор, які-б з большай сілай харктарызаваў «Турмой Народнай», чым «Царскія дары» Янкі Купалы. Між тым гэты гнёўны, прыўзывныя верш дагэтуль амаль не вядомы шырокім беларускім колам. Зъмешчаны ў № 6 час. «Полімія» за 1926 г., ён потым, на гэтымі якіх дзялятэльнасці, прыўзывныя вершы на ратавальні падзагалавак — «з мінілага», — на трапіў у поўны збор твораў пасты. Галоўліт (савецкі цэнзура) пэўні вырашыў, што навет першы радок: «Цар грозды, маскоўскі» — пашырае на табы. Ты зразумей маю душу, Што напакутавалася дужка, I супакой яе, прашу.

Прыдзі, мой любы, мой жаданы, У позні вечар ці юнчы, Што напакутавалася дужка, I супакой яе, прашу.

Прыдзі, мой любы, мой жаданы, У позні вечар ці юнчы, Што напакутавалася дужка, I супакой яе, прашу.

Прыдзі, мой любы, мой жаданы, У позні вечар ці юнчы, Што напакутавалася дужка, I супакой яе, прашу.

Прыдзі, мой любы, мой жаданы, У позні вечар ці юнчы, Што напакутавалася дужка, I супакой яе, прашу.

Прыдзі, мой любы, мой жаданы, У позні вечар ці юнчы, Што напакутавалася дужка, I супакой яе, прашу.

Прыдзі, мой любы, мой жаданы, У позні вечар ці юнчы, Што напакутавалася дужка, I супакой яе, прашу.

Прыдзі, мой любы, мой жаданы, У позні вечар ці юнчы, Што напакутавалася дужка, I супакой яе, прашу.

Прыдзі, мой любы, мой жаданы, У позні вечар ці юнчы, Што напакутавалася дужка, I супакой яе, прашу.

Прыдзі, мой любы, мой жаданы, У позні вечар ці юнчы, Што напакутавалася дужка, I супакой яе, прашу.

Прыдзі, мой любы, мой жаданы, У позні вечар ці юнчы, Што напакутавалася дужка, I супакой яе, прашу.

Прыдзі, мой любы, мой жаданы, У позні вечар ці юнчы, Што напакутавалася дужка, I супакой яе, прашу.

Прыдзі, мой любы, мой жаданы, У позні вечар ці юнчы, Што напакутавалася дужка, I супакой яе, прашу.

Прыдзі, мой любы, мой жаданы, У позні вечар ці юнчы, Што напакутавалася дужка, I супакой яе, прашу.

Прыдзі, мой любы, мой жаданы, У позні вечар

калаški

№ 3 наши дадатак для ёзяй
Травень 1952

Выходзіць
раз у месяц

Пятрове Возера

У падэдённай Беларусі распасыціраўца вялікія Палескія балоты, зь вялікай колькасцю падмоклых лясоў, хмызнякоў і азёраў. Між этых азёраў ёсьць адно малое азярдз, якое мае назыву Пятровага Возера. Паслухайце, чаму яго так назвалі...

Шмат год таму назад, калі Беларусь лічыла называлася Літвою і кіравалася славінымі вялікімі князямі, напалі на край татары. Адзін татарскі аддзел заняў аж на Палесце. Галоўныя князіў войскі баранілі бацькаўшчыны на больш даступных сухіх землях, а на Палесці былі толькі малыя аддзелы.

Адзін князіў аддзел даведаўся, што на яго наступае вялікая татарская арда, у некалькі тысяч людзей. А тому, што на мяў сілы супроцьставіцца ворагу ў чыстым полі, дык пачаў адступаць і юношы прыбылі да вёскі Сямёнавікі.

Рана, чуць золак, надышлі татары і перад самай вёскай злавілі малога хлапца, які пасывіў коні.

— Дзе вашыя рыцары? — грозна запытаўся татарскі камандзір празь перацькі.

Хлопчык зьблізіў ад страху, але перамог сабе. Ен знаў, што роднае войска ёсьць у вёсцы, але таксама знаў тое, што калі татары нападуць на вёску, то разабюць войска, зьнішчаць вёску і пазабіраюць усіх людзей у няволініку. А там у вёсцы ёсьць родная мама, бацька, малыя сёстры. Таму хлопчык адважыўся на вялікую ахвяру.

— Я знаю, дзе нашае войска — сказаў юнак талмічым голосам. Яны пайшлі ўчора сюды ў лес і там заселі на вас. Я вас правяду такім дарожкамі, што вы зайдзецце ім ззаду і акружыце іх.

— Дык вядзі нас! — сказаў старышы. — Але памятаць... калі выйдзе на так, як кажаць, — аддзялі табе галаву. А як ідуце добра, то станеш багатым.

Хлопцу закінулі вяроўку на шию, а другі канец яе завязаў кругом сябе той татарын, які ехаў на перадзе аддзелу.

Пятро, так звалі таго юнака, пайшоў, а за ім рушылі татары. І павёў іх хлапец знанымі сабе, вузенькімі съежкімі ды дарожкамі. Вядзе іх гадзіну, вя-

(3 часапісу «Моладзь»)

Гісторыя аб двух майскіх жукох

Доўга, бо аж чатыры гады жылі яны ў выглядзе белых, тлустых лярваў у замлі (Рыс. 1). Няцікае жыцьцё выпала на іх долю: ёсьць ды расьці, расьці

праменіні сонца, а грэлі мякка, пяшочтина ў заманьвалі ў нязнаны чароўныя сцены.

І пачулі сілу нябываючую ў сабе, выпрасталіся ѹ лопнула скурка калыскі цеснай, смешина маленькай, у якой спалі, і пасяяліся па сонца і паветра вялікія бліскучыя майскія жуки.

Два з іх хутка пасяяравалі з сабой: ён — Бронік Брумка і яна — спадарычна Пумпа Хрушчанка. Разам і пасяяравалі лётаць, толькі нязручна неяк ішло з пачатку. Трэба было добра напампаваць паветрам усе дыхальныя трубачкі ў целе, каб быць готовымі да старту (Рыс. 3). Аж задыхалася, упацела бедная цяжкая спадарычна Пумпа, — а ёсё-ж палицелі.

І не нацягнуліся яшчэ, не астылі з захапленнем вольным, прыгожым жыцьцём, аж даведаліся страшную вестку ад мудрага старога Крумка. Ен расказаў ім, што небясьпечна ў старажытнай, бо людзі тут нарадзілі прагаўтвы. Мала таго, што ўсе амаль лясынія жыўліны пазыядзілі, але ўжо ў заіх, жукоў бяруцца. Пасяяравалі з іх зупу варыць, як з ракаў, надта смачная пажыўная мае быць яна, але, на

дышыці ёсё, на што толькі нацягнулі на замлі іх моцныя жухвы.

А калі здараўлася, што чесная сукенка трачыла па шах, ні турбаваліся, прости сікідзі яе, а іх добрая матка Прырода давала ім новую, абышырнейшую сукеначку.

— Лярвы лінілі, — сказаў іх здагадлівы чытачы «Каласкоў».

Сылянья, ня бачылі яны нічога, адно разумелі, адно прадчувалі, што прыйдзе ёсё-ж нейкай змене ў іх аднастайнім жыцьці.

Прайдзя, здараўлася, што нейкай няведамая сіла, бо-ж бачыць яны не маглі, выкідала іх на паверхню, дзе так німіласэрна пякло ѹ сушыла далікатную іх скурку. О, як-же тады спышаліся заіхы ѿ сырую добрую замельку, якай была іх роднай хатай.

Адно-ж вялікі, ацяжалы ў рухах, засунулі адно разу мацнейшым сном, а нябачная добрая Прырода замініла іх у нярухомыя лялечкі (Рыс. 2).

Так спалі яны апошнюю зіму, каб на вясені абудзіцца да новага, як-же цікавага жыцьця!

І не пякіл ўжо іх больш веснавия

Два браты: Уладзік і Янка Раецкія жыўць у заходній Аўстралії, яны любяць сваю далёкую Бацькаўшчыну — Беларусь, любіць мову сваю ѹ ахвотна чытаюць сваю газетку.

— Не, — адказаў міне бацька.

Яна была раненая: але ў яе павінна быць тут гнездо з маленкімі ѹ ядзэнікамі, якія знірок прыкінулася раненаю дзеля таго, каб сабака падумаў, што яе лярка злавіць.

— А дзеля чаго яна так робіць? — запытаўся я.

— А дзеля таго, каб адвесыці сабаку ад сваіх маленкіх дзетак. Потым яна добра палицела-б. Толькі на гэты раз яна дрэзна разычыла: вельмі прынізілася, дык Тразор яе злавіў.

— Дык яна на раненая? — зноў спытаўся я.

— Не, але жывой ёй на быць... Тразор яе, мусіць, моцна съціснуў зубамі.

Я падсунуўся бліжэй да перапёлкі. Яна наярухома ляжала на далоні бацькі, звесіла галоўку ѹ гляздзела на мене з боку сваіх бранзовыя вочкамі. І мене адразу стала шкода яе. Мне паказалася, што яна глядзіць на мене і думае: «за што я ўміраю павінна? За што? Гэта-ж я свой абавязак выконвала: маленкіх сваіх старалікіх сабакі даўшы, якія паказалася ѹ рабаваць, адвесыці сабаку далей, — вось папалася. Бедная я! Бедная! Несправядліві гэта. Несправядліві!»

— Тата! — сказаў я — а можа яна не памро? — і хацеў пагладзіць перапёлаку па галоўцы.

Але бацька сказаў мене: — Не. Вось пагладзі: у яе зараз ножкі выцягнуцца, яна ўсё ўстрапянецца ѹ заіхніцца яе вочы. Так яно ўсталася. Ян толькі ў яе зачыніліся вочкі, я заплакаў.

— Чаго ты? — спытаў я.

— Шкода мне яе! — сказаў я. Яна абавязак свой выконвала, а яе забілі.

Гэта несправядліві.

— Яна ашукаць хацела, — сказаў бацька. Але Тразор яе перахітрыў.

— Злы Тразор, — падумаў я, ды і сам бацька паказаўся мене на гэты раз нядобрым. Якое-ж тут ашуканства. Тут

А малая Эўфрасіння Яцкевіч абяцае нам, што ѹ яна, хоць нарадзілася у эзатычнай Аўстралії, аў якія толькі маўшы, ды байкі расказываючы маглі беларускі дзеткі на Бацькаўшчыне, ёсё-ж будзе лічыць радзімай сваёй Беларусь і напэўна пабачыць яе сваімі цікавымі вочкамі, бо ўсюды добра, а ѹ роднай старонцы найлепш — гаворыць я мама.

Цяпер яна вyrашае важнае пытанье:

— ці яечка вялікоднае можа так сама скакаць, як мячык? Найлепш зрабіць спробу! — пастаўнаўляе ўканцы.

Хот быў піанерам ѿ съяткаванні Дня Маткі, невядома.

Уважаюць, што ідэя нарадзілася ѿ скандынаўскіх краінах, а ѿ 1910 годзе перанялі яе Задзіночаныя Штаты Амэрыкі. Пазней, прыблізна ѿ 1920 годзе, пачалі адзначаць гэты дзень, другую нядзелью месяца травеня, у Сярэднім Эўропе: У Нямеччыне, Францыі і г. д.

Вы добра ведаце, дзеткі, што мамы Вашыя поўнасцю заслугоўваюць на гэты дзень прызнанні ѹ напэўна вы прынесёў ѿ падарунку у гэты дзень сваім шмат радасці сваімі добрымі паводзінамі ѹ падзякавалі за ўсё турботы, усе рупнасці і шчырае хаканье, з якімі што дні клапоцяцца за вас вашыя мамы.

Каб адзначыць гэтае вашае ѹ мамаў вашых съятак ѿ „Каласкоў”, зъмяшчаем два наступныя апавяданні.

Пётка Гандзя

Малы Пятрусь і ягоная мама

Аднаго разу чуў малы Пятрусь, як тата ягоны гутарыў аб палаходжанні ѹ бліжэйшым часе некаторых рахунку. Малому Пятрусь прыўшлася ѿ галаву думка — так саставіць рахунак сваёй маме.

Мама вінна Пятрусу:

1. За тое, што хадзіў у крамку за запалкамі 20 Фэнігаў
2. За тое, што аднім пісмамі ѿ паштовую скрынку 10 "
3. За тое, што ён заўсёды быў добрым хлопчыкам 10 "
4. За тое, што прыносіў паштовыя маркі з суседняга кіеску 20 "

Мама нічога не сказала, а ѿ вечары знайшоў Пятрусь пры сваім клаў гроши ѿ кішэню, але заўтаратыкі 60 фэнігаў.

Надта задаволены зь сябе, пакінуў мамы.

Пятрусь вінен сваёй маме:

1. За дзесяць спакойных гадоў, якія ён правёў з сваёй мамай нічога
2. За ёжу, якую ён атрымаў за 10 гадоў нічога
3. За асаблівую апеку ѹ дагляд падчас хваробы нічога
4. За тое, што ён заўсёды меў хакаючую, добрую маму нічога

Разам 20 фэнігаў

Пятрусь прачытаў гэты рахунак і схаваў ён свой тварык на яе грудзёх, моцна яе абліяў і ўсунуў цікавыя жыцьці.

На хвілінцы быў ён калі мамы, хенка 60 фэнігаў у кішэнку яе малое сэрце стукала моцна, фартуха.

Разам нічога

Пятрусь вінен сваёй маме:

1. За дзесяць спакойных гадоў, якія ён правёў з сваёй мамай нічога
2. За ёжу, якую ён атрымаў за 10 гадоў нічога
3. За асаблівую апеку ѹ дагляд падчас хваробы нічога
4. За тое, што ён заўсёды меў хакаючую, добрую маму нічога

Разам нічога

Я ціханка прыпаднія єе за дзюбок, але толькі я расчаміў пальцы, галоўку зноў апала.

— Табе ёсць шкода? — спытаў я.

— А хто-ж маленкіх дзетак карміць будзе? — у сваю чаргу спытаўся я.

Бацька ўважліва паглядзеў на мене.

— Не плацай, — гаворыць, — бацька-перапёл выкарміць іх.

Але пачакай, здаецца Тразор зноў стукара робіць. Можа гняздо?

Гняздо ёсць.

Узапраўды, у траве, калі двух кроўкі ад Тразоравай морды, цесна, радчакам ляжалі чатыры птушачкі; прыцінуліся адна да другой, выцягнулі

